

Innst. O. nr. 89

(2006-2007)

Innstilling til Odelstinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Ot.prp. nr. 39 (2006-2007)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

Departementet foreslår endringer i fagskoleloven, men poengterer at forslagene ikke innebærer noen ny lov om fagskoleutdanning. Departementet ønsker at fagskoleloven fortsatt skal være en ramme lov for korte yrkesrettede utdanninger. Loven skal videre gi stor grad av fleksibilitet for tilbydere til å opprette og å nedlegge studietilbud etter behov. Samtidig skal den være presis nok til at tilbydere og studenter får et forutsigbart regelverk å forholde seg til.

Departementets endringsforslag tar sikte på å klargjøre skillet mellom videregående opplæring og fagskoleutdanning. Fagskoleutdanning skal være yrkesrettet og er avgrenset i tid til å gjelde utdanning fra et halvt til to år. Begrepet yrkesrettet blir presisert og koplet klarere til arbeidslivets behov i loven. Lovforslaget tydeliggjør at fagutdanning skal ligge på et nivå over videregående opplæring.

Departementet ser det videre som hensiktsmessig å harmonisere en del bestemmelser for høyere utdanning og fagskoleutdanning, slik det er gjort for læringsmiljø i gjeldende fagskolelov. Begge typer utdanning henvender seg til voksne og bygger på fullført videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven skal begge regulere så vel offentlige som private tilbydere.

Departementet mener det fortsatt er hensiktsmessig å skille mellom å godkjenne fagskoleutdanning og å gi statlige tilskudd. Dette er en parallell til regu-

leringen av statstilskudd til private høyere utdanningsinstitusjoner i universitets- og høyskoleloven, hvor det er angitt minimumskrav for å kunne kjennes berettiget til statlig tilskudd.

Departementet mener ordningen med fagskoleutdanning skal være fleksibel. Utdanninger og skoler skal kunne opprettes og nedlegges etter skiftende kompetanse- og kapasitetsbehov i arbeidslivet. Lovens bestemmelser om statlige tilskudd bør ha en viss grad av fleksibilitet slik at det kan tas hensyn til arbeidslivets skiftende behov. Departementet finner det derfor mest ryddig at nivået på statlige tilskudd til fagskoleutdanning - og prioriteringer innenfor ulike fagområder - fortsatt behandles av Stortinget i forbindelse med de årlige statsbudsjettene.

Departementet mener at formålet med loven skal være å sikre fagutdanninger av høy kvalitet og studentenes rettigheter. Arbeidet med NOKUT-godkjenning er nå godt i gang og må være slutført innen utgangen av undervisningsåret 2007/2008. I lovforslaget åpnes det for godkjenning av tilbyder som sådan (godkjent tilbyder). Et lovfestet vilkår vil være at godkjente tilbydere skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring av sine tilbud. Systemene kan variere, men studentevalueringer skal alltid inngå. Loven skal som hovedregel gjelde virksomhet i Norge.

Departementet foreslår også å endre bestemmelsene om organisering og ledelse slik at reglene framstår klarere og blir de samme for offentlige og private tilbydere. Det er lagt inn en hjemmel i loven for tidsavgrensede organisatoriske forsøk.

Departementet viser til at lov om frittstående skoler er under revisjon, jf. Ot.prp. nr. 37 (2006-2007), der det foreslås å beholde bestemmelsene i kap. 6A i gjeldende friskolelov fram til 1. juli 2010 og deretter oppheve dem. I overgangsperioden vil det etter dette

forslaget ikke være hjemmel for å godkjenne nye skoler etter kap. 6A.

Gjeldende § 8 annet ledd i fagskoleloven regulerer tilskudd for skoler som har oppnådd godkjenning som fagskoleutdanning, og som tidligere er godkjent etter lov om frittstående skoler kap. 6A. Denne bestemmelsen foreslås opphevet, ettersom dette kapitlet er foreslått tatt ut av friskoleloven (ny privatskolelov). Paragrafen om statlige tilskudd foreslås videre endret slik at det tydelig fremgår av loven at departementet har ansvaret for regler om tilskudd samt tilsyn og kontroll.

Departementet foreslår en ny paragraf om egenbetaling. Hovedregelen er at tilbydere bare kan ta egenbetaling fra studenter dersom det ikke er forutsatt at utdanningen skal være gratis. Dette gir bedre rettslig forutsigbarhet for studentene. Videre foreslår departementet å lovfeste krav om at statstilskudd og egenbetaling skal komme studentene til gode.

Departementet foreslår at begrepene "fagskoleutdanning" og "fagskole" blir lovbeskyttet og bare kan brukes om utdanninger og tilbydere som er godkjent av NOKUT. Det foreslås videre at tilbydere fra privat sektor må bli registrert i Enhetsregisteret. Hensikten med disse forslagene er å sikre forutsigbarhet for studenter, blant annet i forhold til villedende markedsføring fra tilbydere som ikke er godkjent etter loven.

Av økonomiske og administrative konsekvenser av lovforslaget nevnes at NOKUT-godkjenning på kort sikt innebærer økte administrative kostnader, som imidlertid vil bli lavere når søknadsomfanget normaliseres. Lovkravet om tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring kan gi en mindre økning i administrative kostnader. Disse forutsettes i så fall dekket innenfor gjeldende rammer.

Når det gjelder overgangsbestemmelser, legger departementet til grunn at tilbydere som i dag har godkjente fagskoleutdanningstilbud, beholder godkjenningen ved endringen av gjeldende fagskolelov, men at tilbyderne må tilpasse seg de nye kravene. For å gi tilbyderne rimelig tid til å innrette seg etter nye krav, foreslås en hjemmel for Kongen til å fastsette nærmere overgangsbestemmelser.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Freddy de Ruiten, Anniken Huitfeldt, Gerd Janne Kristoffersen, Anna Ljunggren og Torfinn Opheim, fra Fremskrittspartiet, Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn og Åse M. Schmidt, fra Høyre, Gunnar Gundersen og lederen Ine Marie Eriksen Søreide, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa El-

vik og Lena Jensen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen, fra Senterpartiet, Inger S. Enger, og fra Venstre, Alvhild Hedstein, viser til proposisjonen.

Komiteen viser til at departementet har fremmet et forslag om å endre navnet på friskoleloven til privatskoleloven, jf. Ot.prp. nr. 37 (2006-2007). Dette forslaget behandles i Stortinget parallelt med forslaget til endringer i fagskoleloven. Siden forslaget ikke er formelt behandlet i Stortinget, vil komiteen i denne innstillingen bruke begrepet friskoleloven.

Komiteen er fornøyd med at departementet etter ønske fra komiteen foreslår en opprydding i forholdet mellom friskoleloven og fagskoleloven. Komiteen ser det som vesentlig at lovene blir så entydige at en i størst mulig grad begrenser muligheten til å få godkjenning av studietilbud på samme nivå i ulike lovverk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil samtidig understreke viktigheten av at en bør tilstrebe at lovverket ikke blir så rigid at samfunnsnyttige utdanningstilbud ikke kan finne sin plass i lovverket.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener det er behov for yrkesrettet opplæring og opplæring ut fra andre samfunnsbehov som ikke gis av det offentlige. Flertallet viser til at det for eksempel finnes slike kurs på bibelskoler, kunstskoler og skoler innen musikk og dans.

Flertallet viser til at departementet foreslår å avvikle kapittel 6A i forslaget til privatskolelov, jf. Ot.prp. nr. 37 (2006-2007). Departementets intensjon er at 6A-skolene fortsatt skal kunne godkjennes og drives med tilskudd, men at lovhjemlingen av godkjenning og tilskudd foreslås overført til andre skolelover som må tilpasses det nye skoleslaget, for eksempel den nye privatskoleloven eller fagskoleloven.

Flertallet har merket seg at departementet er klar over at enkelte av kapittel 6A-skolene ikke vil være i stand til å innrette seg etter fagskoleloven eller den nye privatskoleloven innen overgangsperiodens utløp, og at departementet vil utrede nærmere hvilken lovmessig ramme som vil sikre offentlig finansiering for skolene også etter at overgangsperioden er over. Flertallet har i Innst. O. nr. 88 (2006-2007) bedt om at det utarbeides et nytt lovverk som kan gi disse skolene en lovmessig plassering som sikrer deres særpreg, og at de kan drive videre også etter at overgangsperioden er over. Flertallet forutsetter

at Regjeringen legger fram dette lovarbeidet i inneværende stortingsperiode.

Flertallet forutsetter at 6A-skolene beholder like gode rammebetingelser i de lovene de kommer inn under. Dette innebærer blant annet at skolene beholder mulighet for fremtidig tilskudd for faktiske elever begrenset til det elevantallet de i dag har godkjenning for.

Flertallet viser til Innst. O. nr. 88 (2006-2007) der flertallet går inn for at kapittel 6A videreføres med like rammebetingelser og mulighet for godkjenning av nye skoler inntil lovverket er på plass.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Venstre har merket seg at departementet vil utrede en alternativ, lov-messig ramme og finansiering i forhold til skoler som ikke er i stand til å innrette seg etter den nye friskoleloven eller fagskoleloven. Departementet har her pekt på folkehøgskoleloven som et alternativ.

Disse medlemmer vil påpeke at det trolig er et fåtall skoler i sammenheng med fagutdanning som dette kan være et reelt alternativ for, og at det derfor er nødvendig å gjøre fagskoleloven og friskoleloven så inkluderende at ikke enkelte fagutdanningstilbud som er av nytte for samfunnet, faller utenfor.

Komiteen vil understreke at fagskoleutdanning kan tilbys av stiftelser og andre private tilbydere, og av institusjoner eid av kommuner, fylkeskommuner eller staten, og at samme lov skal gjelde for alle tilbydere.

Komiteen ser at det er høyst påkrevd å få klargjort skillet mellom videregående opplæring og fagskoleutdanning. Komiteen deler departementets oppfatning om at det er hensiktsmessig å harmonisere en del lovbestemmelser for høyere utdanning og fagskoler siden både universitets-, høyskole- og fagskoleutdanning henvender seg til voksne og bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse.

Komiteen viser til at Bergutvalget i NOU 2000:5 - "Mellom barken og veden" konstaterte at det er et stort og økende behov for praktisk-teoretiske utdanninger på opp til to år som enten er yrkesrettet eller som fyller andre samfunnsbehov. Bergutvalget understreket viktigheten av å få til et fleksibelt system som raskt kan fange opp endringer i behovet, og at det var viktig å få regulert virksomheten på området slik at de samlede ressurser kan utnyttes best mulig. Komiteen viser videre til at et samlet storting, under ulike regjeringer, har slått fast at det skal være et hovedmål for utdanningspolitikken at flest mulig får brukt sine muligheter og talenter gjennom tilgang til utdanning og mulighet for personlig vekst og utvikling. Stortinget har videre understreket at livslang

læring må bli en naturlig del av fremtidens arbeids- og samfunnsliv. Komiteen vil påpeke at det er en internasjonal trend å ta et helhetlig grep overfor det utdanningsbehovet som eksisterer etter videregående opplæring. Komiteen ser at løsningene er ulike, men at det er viktig at fokuseringen på kompetansebehovet, i et helhetlig næringspolitisk og samfunnsnyttig perspektiv, er tydelig.

2.2 Lovens formål og virkeområde

Formål

Komiteen deler departementets syn i forhold til lovens formål og konstaterer at en offentlig godkjenningsordning som kan sikre høy kvalitet i fagskoleutdanningen, er etablert.

En fagskoleutdanning skal være yrkesrettet, og komiteen deler synet på at kompetansen umiddelbart skal kunne tas i bruk i arbeidslivet.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er derfor av den oppfatning at begrepet "yrkesrettet" ikke må gis en for snever tolkning, slik at blant annet også utdanning innen kunst, teater, dans og bibelskoler skal kunne godkjennes etter fagskoleloven.

Komiteen vil understreke at fagskoleutdanningene skal kunne være fleksible. Tilbudene skal kunne opprettes, endres eller nedlegges ettersom behovet i arbeidsmarkedet endrer seg. Etter komiteens oppfatning vil det offentliges ansvar i hovedsak være å trekke opp et rammeverk som sikrer en utdanning av høy kvalitet og sikrer studentenes rettigheter.

Virkeområde

Komiteen er enig i at loven i utgangspunktet gjelder virksomhet i Norge.

Komiteen vil imidlertid understreke at lovens § 1 tredje til femte ledd ikke er å forstå slik at fagskoleutdannings-samarbeid over landegrensene hindres, men at tilbyderne av fagskoleutdanning må sikre seg tillatelse til å drive sin virksomhet i det aktuelle landet fra rette myndighet eller gjennom samarbeid med en virksomhet som har slik tillatelse. Det er sentralt at kvalitetssikringen av den virksomhet som norske institusjoner er ansvarlig for, skal skje i Norge og at NOKUT gis anledning til å øve kontroll.

2.3 Fagskoleutdanningens plass i utdanningssystemet

Komiteen vil bemerke at fagskoleutdanning på samme måte som utdanning ved universiteter, høyskoler og vitenskapelige høyskoler er en tertiær-utdanning og er et reelt alternativ til disse. Fagskole-

utdanningens særegenhet er at den skal være yrkesrettet, det vil si at den skal gi kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet, og den trenger ikke å være forskningsbasert. Komiteen viser til at fagskoleutdanning skal bygge på videregående nivå, eller tilsvarende realkompetanse. Komiteen deler departementets syn på at begrepet "bygger på videregående opplæring" må gis et vidt innhold, og at det i forhold til den enkelte fagskoleutdanning defineres hvilken kompetanse som forutsettes i forhold til opptak.

Komiteen mener fagskoleutdanning skal være en selvstendig, avsluttende utdanning som gir en kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet, uten ytterligere generelle opplæringstiltak eller krav om videre studier.

Komiteen vil videre påpeke at fagskolene gjerne henter studenter fra arbeidslivet, og at de skal tilbake dit. Det er derfor etter komiteens oppfatning viktig at skolene settes i stand til å benytte moderne og oppdatert utstyr i sin opplæring, og at de har mulighet til å videreføre en god dialog og samarbeid med bransjeorganisasjoner, partene i arbeidslivet og bedrifter for i fellesskap å kunne imøtekomme næringslivets behov for kompetanse.

Komiteen vil understreke at fagskoleutdanningene har sin plass i et livslangt læringsperspektiv og at en viktig oppgave for fagskolene er å gi personer med realkompetanse mulighet til å få nødvendig faglig påfyll, slik at de kan omstille seg i et arbeidsmarked som er i stadig endring.

Komiteen mener det vil være hensiktsmessig at fagskolenivåets utvikling knyttes til et nasjonalt råd, slik som en har for universitets- og høyskolesektoren.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at fagskolene representerer et skoleslag med stort potensial og store utviklingsmuligheter. Disse medlemmer vil på bakgrunn av dette, samt den omtale som foreligger i proposisjonen om fagskoleutdanningens plass i utdanningssystemet, fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest mulig, og senest innen utgangen av 2008, komme tilbake til Stortinget med en egen sak om fagskoleutdanningens fremtidige utviklingsmuligheter, finansiering og plass i utdanningssystemet."

2.4 Studietilbud

Komiteen viser til at fagskoleutdanning har et omfang på fra et halvt studieår til to studieår. Komiteen understreker at det ikke er noe krav at fagskoleutdanning skal være et heltidsstudium, men at

utdanningen kan gis som deltidsstudie og som fjernundervisning.

Komiteen viser til at fagskoleutdanning skal være et reelt alternativ til utdanning ved universiteter og høyskoler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, og Venstre ser det derfor som vesentlig å få avklart akkrediterte fagskolars mulighet til å opprette nye studietilbud på lavere grad, slik universiteter og høyskoler har anledning til. Disse medlemmer ser behovet for eksempel som et ledd i elevens forberedelse til videre fagskoleutdanning. Disse medlemmer mener at akkrediterte fagskoler må ha mulighet til å opprette studietilbud på lavere grad av inntil ett års varighet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at akkrediterte fagskoler får mulighet til å opprette studietilbud på lavere grad av inntil ett års varighet som ledd i elevens forberedelse til videre fagskoleutdanning."

2.5 Forholdet til videregående utdanning

Komiteen viser til loven § 1 om at fagskoleutdanning skal bygge på videregående utdanning eller tilsvarende realkompetanse. Etter komiteens oppfatning er det å forstå slik at enkelte fagskoleutdanninger kan stille spesifiserte krav om definert kompetanse i gitte fag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at ethvert studieprogram på videregående nivå kvalifiserer for opptak, selv om enkelte fagskoleutdanninger kan stille spesifiserte krav om definert kompetanse i gitte fag.

Elever med fagbrev fra videregående skole

Komiteen mener en viktig oppgave for fagskolene blant annet er å kunne gi et videreutdanningstilbud for fagarbeidere med fag/svennebrev innenfor de fleste studieretninger. En avklaring i forhold til ulike nasjonale og internasjonale sertifiseringsmuligheter og beskrivelse av sluttkompetanse, er derfor etter komiteens mening av vesentlig betydning i forhold til fagskolenes identitet. Komiteen ser derfor at fagskoleutdanning med videreutdanning i fag studenten har hatt på videregående, og som kan føre frem til mesterbrev, vil kunne være et utdanningssløp på fagskolen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folke-

parti og Venstre vil imidlertid også understreke at det må være mulig å ta en supplerende fagutdanning på fagskole selv om eleven har skaffet seg et fagbrev på videregående skole. Et eksempel her kan være en som har fått fagbrev som gartner på videregående, men som ønsker fagbrev også som anleggsgartner på fagskole.

Elever uten fagbrev fra videregående

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ser det som naturlig at alle elever som har fullført videregående utdanning, skal kunne vurderes for opptak til fagskole uavhengig av om de har tatt fagbrev eller ikke. Etter disse medlemmers oppfatning betyr det at fagskolen må kunne tilby fagutdanning som fører frem til fagbrev på lik linje med det elevene kan få på videregående skole. Et eksempel her kan være en elev som har gått allmennfaglig studieretning på videregående og som etter endt utdanning ønsker fagutdanning som frisør.

Voksne uten videregående og uten rett

Komiteen vil understreke viktigheten av muligheten for livslang læring. Omstillingsbehovene i samfunnet bare øker, og et av de fortrinn Norge har i forhold til for eksempel andre deler av Europa, er vår store evne til omstilling og til å få folk i arbeid igjen. Privat sektor gjennom ulike skoler og studieforbund er etter komiteens vurdering en viktig bidragsyter i forhold til dette arbeidet. Fagskoleutdanningenes mulighet til å dekke definerte videreutdanningsbehov i arbeidslivet vil etter komiteens oppfatning være av vesentlig betydning. Komiteen vil derfor understreke viktigheten av fagskolenes mulighet til å vurdere realkompetansen til elever som ikke har videregående skole.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Venstre vil vise til punkt 2.4 i innstillingen og forslag om at akkrediterte fagskoler får mulighet til å opprette studietilbud på lavere nivå, slik at studenter ved slike tilbud kan kvalifisere seg til opptak til en fagutdanning.

2.6 Forholdet til annen tertiærutdanning

Komiteen vil understreke at fagskoleutdanning skal være et selvstendig alternativ til høyere utdanning, som gir kompetanse som kan brukes umiddelbart i arbeidslivet. Det er derfor viktig at statusen for fagskoleutdanningen ikke svekkes, slik at det blir nødvendig med ytterligere utdanning for at en student skal bli attraktiv i arbeidslivet. Komiteen vil presisere at det er viktig at det finnes overgangsmuligheter mellom de ulike tertiærutdanningene, såfremt det formelle kompetansekravet er innfridd.

Komiteen har merket seg at studenter med toårig godkjent fagskoleutdanning fra og med 2009 får generell studiekompetanse, hvis de kan dokumentere nærmere fastsatte krav til norskkunnskaper. Komiteen har også merket seg at flere høyskoler har inngått faglig samarbeid med enkelte tilbydere av fagskoleutdanning, hvor den aktuelle fagskoleutdanningen gis en nærmere angitt uttelling i den enkelte høyere utdanningsinstitusjons egne studietilbud. Komiteen mener dette er et godt eksempel på hvordan høyere utdanningsinstitusjoner kan bruke sin faglige frihet til å gi avkorting eller innpassing av utdanninger, som det gis rom for i § 3-5 i universitets- og høyskoleloven. Komiteen er kjent med at departementet arbeider med å utvikle et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, relatert til det europeiske kvalifikasjonsrammeverket (EQF). Komiteen mener dette kan bli et hensiktsmessig verktøy for å beskrive forholdet mellom fagskoleutdanning og høyere utdanning, samt til å utdype nivåforskjellene mellom det videregående opplæringsnivået og tertiærnivået. Komiteen mener dette er av stor viktighet spesielt i forhold til livslang læring, og for å hindre at yrkesfaglig utdanning blir en blindvei i utdanningsløpet.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke viktigheten av å få avklart forholdet mellom de ulike undervisnings-tilbudene med henblikk på godskrivning eller avkorting i annen høyere utdanning.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det i forbindelse med den gjennomgangen av fagskoleutdanningen disse partier ber om, bør vurderes å lage et system med en formell overgang mellom fagskolepoeng og studiepoeng. Det bør utarbeides gode, transparente ordninger som dokumenterer den kompetanse fagskoleutdanning gir.

Disse medlemmer vil vise til Finland, som har bygget et parallelt utdanningssystem på høyere nivå der man kan både ta praktisk og yrkesrettet bachelor og master, og i tillegg ha overgangsmuligheter til det øvrige høyere utdanningssystemet. Disse medlemmer mener dette er et godt eksempel på at fagskoleutdanningen kan beholde sitt særpreg ved å være praktisk og yrkesrettet og samtidig være likeverdig annen høyere utdanning.

2.7 Forholdet til studier i utlandet

Komiteen viser til at det internasjonale klassifiseringssystemet ISCED (International Standard Classification of Education) ikke har nivåbeskrivelser som åpner for at norske fagskoleutdanninger plas-

seres på tertiært nivå i internasjonal statistikk. Dette kan ha negative konsekvenser for elever som ønsker videreutdanning i utlandet etter endt fagskoleutdanning. Komiteen viser til at det er et samlet storting som har understreket viktigheten av internasjonalisering av norsk utdanning.

I Europa legges det stadig mer vekt på beskrivelse av læringsutbytte og kvalifikasjoner ved avsluttet utdanning. Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket (EQF) og det relaterte nasjonale kvalifikasjonsrammeverket vil i fremtiden være de viktigste redskapene når utdanninger plasseres nivåmessig. Komiteen vil derfor understreke viktigheten av at departementet, i samarbeid med aktørene innen utdanning, utvikler et godt nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det også er av vesentlig betydning å se på mulighetene for at fagskoleutdanning kan bidra til å "kvalitetssikre" utenlandske fagarbeidere i forhold til arbeidsinnvandring. Disse medlemmer ber departementet avklare mulighetene for at utenlandske fagarbeidere kan få påbygging av sin fagkompetanse, slik at de kan gjøres kjent med og tilpasse seg norske standardkrav og norsk yrkesliv.

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at fagskolestudenter på lik linje med studenter ved norske høyskoler og universiteter skal ha mulighet til å ta utdanning i utlandet, enten som en del av sin norske utdanning eller som en fortsettelse av norsk utdanning (jf. pkt. 2.10 om Lånekassen).

2.8 Godkjenning av fagskoleutdanning

Komiteen er fornøyd med at det gjennom NOKUT er etablert en ordning som godkjenner og kvalitetssikrer fagskoleutdanningen. Komiteen vil imidlertid bemerke at saksbehandlingstiden hos NOKUT til tider har vært for lang. Spesielt i forhold til den fleksibilitet som fagskoleutdanning trenger for å kunne fange opp ulike behov i arbeidslivet, er det etter komiteens mening også viktig med rask saksbehandling og fleksible godkjenningsordninger. Komiteen er derfor fornøyd med at departementet nå foreslår at en godkjent tilbyder av et fagskoletilbud i hovedsak kan etablere tilsvarende tilbud andre steder. Tilbyders mulighet til å opprette og nedlegge fagtilbud innen bestemte fagområder uten ytterligere godkjenning fra NOKUT vil bidra til noe mer fleksibilitet.

Komiteen slutter seg også til departementets forslag om å lovfeste krav om at tilbyder skal ha et tilfredsstillende kvalitetssikringssystem.

Komiteen ser det også som fornuftig at NOKUT på fritt grunnlag kan foreta evaluering av utdanningstilbudet og nå får lovfestet mulighet til å trekke tilbake godkjenningen hvis ikke tilbudet er i samsvar med forutsetningene for godkjenningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil peke på at det er uakseptabelt at søkere må vente over et år uten engang å ha fått beskjed om når de kan forvente svar fra NOKUT.

2.9 Organisering og ledelse

Komiteen vil presisere viktigheten av at loven likebehandler offentlige og private tilbydere. Komiteen deler departementets syn om at det skal være et eget styre som er fagskolens øverste organ, og at styret har det formelle ansvar for driften og styringsretten for fagskolen. Komiteen vil understreke at det er styret som skal ansette administrativ og faglig ledelse. Eiers mulighet til påvirkning vil etter komiteens oppfatning bli godt ivaretatt gjennom for eksempel generalforsamlinger og ved valg av styremedlemmer. Ansatte og studenter er etter komiteens oppfatning ivaretatt gjennom å sikre deres representanter møte-, tale- og forslagsrett i vesentlige saker.

Komiteen viser til at oppnevning av styret må være i samsvar med det rettsgrunnlag skolen drives etter. Komiteen deler departementets syn på at fagskolestyret skal ha minst fem styremedlemmer, men har merket seg at enkelte høringsinstanser har gitt uttrykk for at det kan være et problem for noen små skoler.

Komiteen har merket seg at fagskoleloven i likhet med universitets- og høyskoleloven får en bestemmelse som åpner for unntak fra loven i forbindelse med tidsavgransede organisatoriske forsøk.

2.10 Statlig tilskudd til fagskoleutdanning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til følgende merknad i Innst. S. nr. 166 (2006-2007) i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 12 (2006-2007) Regionale fortrinn - regional framtid:

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener at fagskoler er et viktig utdanningstilbud, særlig for personer med fagbrev. Flertallet viser til at tekniske fagskoler er statlig finansiert. Fagskoler innenfor helse- og omsorgsfag får noe statlig finansiering gjennom Helse- og omsorgsdepartementet. Flertallet peker på at det er en betydelig kjønnsdimensjon i hvilke fagskoletilbud som får statlig finansiering og hvilke som ikke får.

Flertallet viser til at Regjeringen foreslår å overføre ansvar for drift og finansiering av fagskoleutdanningen til regionene. Flertallet er enig i dette og legger til grunn at finansieringen av fagskolene seinest må gjennomgås i forbindelse med en slik overføring

Flertallet er enig i at regionene vil ha god mulighet til å prioritere og tilpasse yrkesrettet utdanning til regionalt arbeidsliv og se dette i sammenheng med utdanningsprogrammene i videregående skole."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det er et grunnleggende prinsipp innen norsk skolevesen at det skal være lik rett til utdanning. Disse medlemmer vil påpeke at det for tiden kun er tekniske fagskoler som får statlige tilskudd, mens en rekke andre viktige, samfunnsnyttige fag ikke har finansiering, og studentene må betale vesentlige summer av egen lomme hvis de velger slik fagutdanning. Disse medlemmer vil anta at en god del av de studentene som velger en gratis høyskoleutdanning og som senere slutter, trolig har foretatt et feilvalg ut fra økonomiske årsaker. Disse medlemmer er derfor opptatt av å få på plass en finansieringsordning som sikrer den enkelte elev et reelt valg mellom fagskole og høyere utdanning uavhengig av personlig økonomi og kjønn.

Disse medlemmer sier seg tilfreds med presiseringen av at det skal være statlig tilskudd til fagskoleutdanning. Disse medlemmer har merket seg at departementet påpeker at det er arbeidslivets skiftende behov som ligger til grunn for fagutdanningen, og at departementet som hovedregel vil la etterspørsel og betalingsvilje i markedet styre tilbudet av fagskoleutdanning. Disse medlemmer har videre merket seg at departementet tar til orde for å yte tilskudd til særskilt prioriterte utdanninger som tekniske utdanninger og helse- og omsorgsutdanninger. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen vil overføre ansvaret for drift og finansiering til regionene, og at det er de årlige budsjettbehandlingene i Stortinget som vil sette rammen for det statlige tilskuddet til fagskoleutdanning.

Disse medlemmer vil bemerke viktigheten av at også funksjonshemmede og yrkeshemmede som ikke har noen tilknytning til yrkeslivet gjennom et ansettelsesforhold, sikres mulighet til å kunne få en fagutdanning gjennom offentlig finansiering, lån og stipend.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er viktig å sikre fagskolene en god finansieringsordning. Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at fagskoleutdanning skal kunne følge dynamikken i næringslivet og dets skiftende behov. Disse medlemmer vil vise til at det siden 2003 har vært de årlige bud-

sjettbehandlingene i Stortinget som har bevilget tilskudd til tekniske fagskoler, selv om driftsansvaret har ligget hos fylkeskommunene. Disse medlemmer mener det er viktig å videreføre og videreutvikle systemet med at staten sikrer finansiering av godkjent fagskoleutdanning. Disse medlemmer mener det er nødvendig å opprettholde statlig finansiering, for å underbygge at fagskoleutdanning er et alternativ til universitet og høyskoleutdanning. Disse medlemmer vil påpeke den skjevheten som finnes i dag, hvor studenter i mange tilfeller tvinges til å velge private tilbydere og elevene må betale hele fagskoleutdanningen selv, eller i beste fall får arbeidsgiver til å dekke noe av kostnadene. Disse medlemmer mener at også offentlige skoler må kunne få konkurrere på lik linje med private tilbydere av fagskoleutdanning, og at finansieringssystemet må sikre likebehandling slik at det blir likegyldig om fagskolen er offentlig eller privat. Disse medlemmer vil vise til Fremskrittspartiets forslag i Budsjett-innst. S. I (2006-2007):

"Stortinget ber Regjeringen om å innføre et finansieringssystem i grunnskole, videregående opplæring og fagskoler basert på at staten betaler skolepenger direkte til den skolen som eleven selv velger. Det legges til grunn en økonomisk likebehandling av offentlige og private skoler. Stykkprisen skal innrettes etter størrelse på skolen og differensieres etter elevenes individuelle behov for tilpasset opplæring."

Disse medlemmer vil også vise til Arbeiderpartiets talsmann representanten Vidar Bjørnstad som under debatten om fagskoleloven 29. april 2003 (Ot.prp. nr. 32 (2002-2003), jf. Innst. O. nr. 78 (2002-2003)) uttalte:

"Av hensyn til kontinuitet og forutsigbarhet mener Arbeiderpartiet at en for utdanning som prioriteres med offentlig støtte, burde ha lagt opp finansieringen med én del som basistilskudd og resten som tilskudd etter faktisk aktivitet, dvs. studenttall."

Disse medlemmer skulle derfor anta at det er bredt flertall i Stortinget for å sikre fagskolene en finansieringsordning, som ikke kun blir en del av rammeoverføringen til eventuelle fremtidige regioner. Disse medlemmer viser for øvrig til sitt forslag om å be Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om dette.

Egenbetaling

Komiteen vil påpeke at studenter ved en rekke fagskoler i dag finansierer yrkesutdanningen i sin helhet gjennom skolepenger og andre egenbetalingsformer. Komiteen er tilfreds med lovforslaget presisering om at det i visse tilfeller vil være forbud mot egenbetaling, der forutsetningen for å få statstilskudd er at utdanningen er gratis.

Komiteen er også tilfreds med at lovforslaget fastsetter at statstilskudd og egenbetaling fra studentene skal komme studentene til gode.

Lånekassen

Komiteen har merket seg at departementet har uttrykt et ønske om forutsigbarhet for de studenter som faller inn under ny fagskolelov. Komiteen deler et slikt syn og setter pris på at det gjennom Statens lånekasse for utdannings forskrifter legges opp til overgangsordninger for studieåret 2007-2008.

Komiteen er gjort kjent med at det har vært problemer for fagskolestudenter å få finansiert siste del av en bachelorgrad i utlandet, men at departementet nylig har avklart at studenter som går på fagskoler i Norge, vil få støtte fra Lånekassen dersom de kommer inn på 2. eller 3. året av en bachelorgrad i utlandet. Komiteen sier seg fornøyd med den avklaringen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har fått henvendelser om at Lånekassen sidestiller fagskolene med videregående nivå i stedet for høyere nivå, noe som i så fall bryter med lovens forutsetninger. Lånekassens praksis sikrer heller ikke fagskolenes identitet.

Disse medlemmer ber departementet om å arbeide for at forskriftene til Lånekassen sikrer at NOKUT-godkjente fagskoletilbud kvalifiserer til utdanningsstøtte fra Lånekassen.

2.11 Beskyttelse av begrepene "fagskoleutdanning" og "fagskole"

Komiteen gir sin tilslutning til at tilbydere av fagskoleutdanning som er delvis eid av det offentlige eller helt ut av private, skal være registrert i Enhetsregisteret. Etter komiteens syn vil navnebeskyttelse og registreringskrav være et vesentlig bidrag til å styrke fagskolens identitet.

Komiteen deler departementets syn om at begrepene fagskoleutdanning og fagskole skal lovbeskyttes.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ser imidlertid problemet for en rekke skoler som tilbyr utdanning som fører frem til fagbrev, men som har en opplæring på linje med videregående skoler. Disse medlemmer legger til grunn at fagskoleutdanning skal bygge på videregående nivå, men mener det er viktig å sikre at også disse skolene som tilbyr utdanning på videregående nivå, sikres en plass i utdanningssystemet. Siden fagskolelov og friskolelov behandles parallelt i Stortinget, vil mange av skolene ha behov for en viss omstil-

lingstid i forhold til nytt lovverk, og eventuelle behov for å omdefinere disse bransjeskolenes navn og meningsinnhold.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen snarest mulig, og senest innen utgangen av 2008, komme tilbake til Stortinget med en egen sak om fagskoleutdanningens fremtidige utviklingsmuligheter, finansiering og plass i utdanningssystemet.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen sørge for at akkrediterte fagskoler får mulighet til å opprette studietilbud på lavere grad av inntil ett års varighet som ledd i elevens forberedelse til videre fagskoleutdanning.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Odelstinget til å fatte følgende

vedtak til lov

om endringer i lov 20. juni 2003 nr. 56
om fagskoleutdanning

I

I lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning (*fagskoleloven*)

§ 1 skal lyde:

§ 1 Formål og virkeområde

Lovens formål er å sikre fagskoleutdanninger av høy kvalitet gjennom en offentlig godkjenning. Loven skal bidra til at studenter ved fagskoleutdanninger får tilfredsstillende vilkår.

Loven gjelder for den som tilbyr fagskoleutdanning (tilbyder), og som har fått godkjenning av fagskoleutdanningen etter § 2. Med fagskoleutdanning menes yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse, og som har et omfang tilsvarende minimum et halvt studieår og maksimum to studieår. *Med yrkes-*

rettet utdanning menes utdanning som gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere generelle opplæringstiltak.

Loven gjelder for tilbydere av fagskoleutdanning med virksomhet i riket. Loven gjelder for Svalbard og Jan Mayen for så vidt ikke annet fastsettes av Kongen. Kongen kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

Loven gjelder ikke for virksomhet som utføres utenfor riket. Kongen kan bestemme at slik virksomhet likevel skal omfattes helt eller delvis av lovens bestemmelser.

Etter avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon kan lovens virkeområde utvides eller innskrenkes på avgrensede saksområder.

§ 2 skal lyde:

§ 2 Godkjenning

En utdanning som faller inn under definisjonen i § 1 og fyller øvrige vilkår fastsatt i eller i medhold av denne lov, kan etter søknad godkjennes som fagskoleutdanning.

Tilbydere av utdanning som er godkjent som fagskoleutdanning, kan på bestemte vilkår få fullmakt til selv å opprette og legge ned fagskoleutdanninger innen avgrensede fagområder (godkjent tilbyder). Departementet kan gi forskrift om vilkår for godkjenning av tilbyder.

Godkjenning foretas av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT), jf. lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler kapittel 2.

Tilbydere som får godkjenning etter første eller annet ledd skal ha tilfredsstillende interne systemer for kvalitetssikring. Studentevalueringer skal inngå i systemene for kvalitetssikring. Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om kvalitetssikring.

Dersom vilkårene for godkjenning ikke lenger er oppfylt, kan NOKUT trekke tilbake godkjenningen. Dersom godkjenning trekkes tilbake, har tilbyder ansvar for å sikre at studentene får gjennomført påbegynt utdanning på en tilfredsstillende måte.

Departementet gir forskrift om godkjenningsordningen og om rettigheter og plikter som følger av godkjenning.

§ 3 skal lyde:

§ 3 Organisasjon og ledelse

Fagskoler skal ha et styre med minst fem medlemmer som øverste ansvarlige styringsorgan.

Styret er ansvarlig for at studentene får den utdanning som er forutsatt som grunnlag for godkjenningen, at alle vilkår for eventuelle statlige tilskudd overholdes og at virksomheten for øvrig drives i samsvar med gjeldende lover og regler. Styret er ansvar-

lig for at de opplysninger som blir gitt godkjenningsorganet og utdanningsøkende, er korrekte og fullstendige.

Tilbyder skal ha en administrativ og faglig ledelse som skal stå for den daglige driften av utdanningen innenfor de retningslinjer og pålegg styret har gitt. Den administrative og faglige ledelse ansettes av styret.

Studenter og ansatte skal ha representanter med møte-, tale- og forslagsrett i alle tilfeller der styret behandler saker av betydning for gjennomføringen av godkjent fagskoleutdanning. Studentrepresentantene og ansatterepresentantene velges av og blant studentene og de ansatte.

Departementet kan gi forskrifter om organisering, styring og ledelse av fagskoleutdanning, herunder bestemmelser om representasjon i styrende organer.

Departementet kan vedta at det kan gjøres unntak fra loven og forskriftene til loven i forbindelse med tidsavgrensede organisatoriske forsøk.

§ 8 skal lyde:

§ 8 Statlig tilskudd til fagskoleutdanning

Det kan gis statlig tilskudd til tilbydere av fagskoleutdanning som er godkjent etter denne loven.

Departementet fører tilsyn med tilbydere av fagskoleutdanning som mottar statlig tilskudd.

Departementet kan gi forskrift om nærmere regler for statlig tilskudd til fagskoleutdanning, årsregnskap og tilsyn.

§ 9 skal lyde:

§ 9 Egenbetaling

Tilbydere av fagskoleutdanning kan bare kreve egenbetaling fra studenter i den grad det ikke ved tildeling av statstilskudd er forutsatt at utdanningen skal være gratis.

Tilbydere av fagskoleutdanning skal la statstilskudd og egenbetaling fra studentene komme studentene til gode.

Departementet kan gi forskrift om tilbyderes adgang til å ta egenbetaling fra studenter og om adgangen til å kreve inn andre utgifter knyttet til studiene.

Ny § 10 skal lyde:

§ 10 Beskyttelse av betegnelsene fagskoleutdanning og fagskole – registrering i Enhetsregisteret

Betegnelsene fagskoleutdanning og fagskole kan bare benyttes om utdanninger og tilbydere som har godkjenning etter denne lov.

Departementet kan, ved forskrift eller enkeltvedtak, forby bruk av betegnelse eller navn som uriktig gir inntrykk av å ha slik godkjenning, eller som er eg-

net til å forveksles med en betegnelse nevnt i første ledd.

Departementet kan etter søknad gi dispensasjon for etablerte sammensatte betegnelser som ikke er egnet til å forveksles med betegnelse nevnt i første ledd.

Tilbydere av godkjent fagskoleutdanning som ikke helt ut er eid av staten, fylkeskommune eller

kommune, skal være registrert i Enhetsregisteret, jf. lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret.

Nåværende § 9 blir ny § 11.

II

1. Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 4. juni 2007

Ine Marie Eriksen Søreide

leder

Jon Jæger Gåsvatn

ordfører

